Sicut philosophus docet in vndecimo de animalib⁹. in quolibet generū rerum necesse est prius ꝓsiderare ꝓmunia et seorsuz et postea ꝓpria vnicuiꝯ illius generis. Cōmune aut̄ omnib⁹ reb⁹ aiatis est anima. in hac em̄ oia aiata conueniūt. Ad tradenduz igit̄ de rebus animatis scientiā necessariū fuit primo tradere scientiaz de anima tanꝯ ꝓmunez eis. Et sic Arestoteles volens tradere de reb⁹ animatis scientiā. primo tradit scientiaz de anima. postmodū vero determinat de ꝓpriis singulis animatis in sequētib⁹ libris. In tractatu aūt de aīa quez hic habemus premanib⁹ prosequēde sunt quedā questiones cognitiōem eius explicantes. Et anteꝯ ad textum accedamus querendū est p̄ncipaliter de duob⁹

Querit̄ primo. Utrū sciētia de aīa sit naturali philosophie subordinata Pro parte affirmatiua est. ꝓcessus phi. Etiam pars subordinatur toti. sed ista scētia libri de anima est de parte entis mobilis. ergo subordinat̄ scientie que est de ente mobili fm se. sicut est phīa naturalis que dicit̄ phisica. Sed pro parte negatiua arguit̄ dupliciter. Primo de illo nō est scientia qō non potest p intellectum apprehendi. sed aīa nō potest apprehendi p intellectū. igit̄. Minor ꝓbat̄. qz nihil est in intellectu quod prius non fuit in sensu. sed anima non potest cadere sub sensu. Secūdo sic. anima nō est forma naturalis sz supergrediens naturam. ergo nō est phisice ꝓsiderationis et p ꝓsequēs scia de aīa nō erit phisicalis.

Maior. De anima in se cōsiderata: haberi potest vera z perfecta scientia Minor. Anima est perfectio materie naturalis: alicuius etiam entis mobilis pars integralis Conclusio. Congrue igitur habitus de aīa genit⁹: est naturali phie subordinatus

Propositio maior sic ostendit̄. qz anima ꝓsiderata fm se habet oia requisita ad hoc q̄ de aliquo sit scientia. habet em̄ principia que explicantur p eius diffinitionē. habz etiā passiones. sicut sunt viuificare z potētie aīe. sz illa sufficiūt ad hoc q̄ de aliquo habeatur scientia Minor pz qz ipsa anima est perfectio corporis. vt patz ex eius diffinitiōe. Sed q̄ sit pars integralis alicuius entis mobilis patz. quia est pars corporis animati. qz corpus aīatum ꝓstituitur ex corpore z aīa sicut ex partib⁹ Conclusio probatur. qz ille habitus est phisicalis qui cōsiderat de forma que necessario habet esse in materia vel fieri. sed sic est de illa scientia. igit̄. Minor ꝓbat̄. qz aīa sensitiua z vegetatiua habent necessario esse in materia. sed aīa rōnalis necessario habz fieri in materia. saltem loquēdo de facto. sed loquendo de possibili diuersi Thomiste diuersimode sentiūt. Est tn̄ verū q̄ ista scientia nō subordinat̄ subiecto phie naturalis. sicut pars subiectiua sed sicut pars integralis. vt patet ex dictis Ad rōnes Ad primaz dicit̄ q̄ intellectus ꝓportionatus huic cognoscibili quod est anima. potest habere scientiā de ea fm se. sed si intellectus non sit ꝓportionatus tūc nō potest aīam cognoscere nisi per suos effectus Ad secūdam dicit̄ q̄ aliqua forma potest dici naturalis tripliciter. Uno modo quia est naturalis perfectio materie ita q̄ cum materia cōstituit vnū ꝓpositū naturale. et sic quelibet aīa est forma naturalis etiā loquendo de aīa rōnali. Secūdo dicit̄ forma naturalis. qz imediate vnit̄ materie prime. et sic iterū q̄libet aīa dicit̄ naturalis forma. vt patebit circa p̄mā diffinitiōez aīe. qz aīa est actꝰ corpꝰ phīci organici ꝛc. Tercio dicit̄ naturalis. qz attingit̄ actiuitate agentis naturalis qō educit eam de potentia materie. et sic aīa vegetatiua z sensitiua dicit̄ naturalis. non aūt intellectiua. qz aīa intellectiua est fm esse separabilis a materia. z vt sic est metaphisicalis ꝓsiderationis. sed p̄mis duobus modis dicit̄ naturalis qō sufficit

Querit̄ secūdo. Utrū istius scientie subiectū adequatū: sit aīa vel corpus aīatum Q̄ anima sit subiectum patebit infra ex dicendis. qz partes subiectiue ipsius aīe hic inquirūtur. etiā passiones tam ꝓprie q̄ cōmunes demonstrant̄ de aīa. vt patz per phm in isto primo dicente. Inquirimus aūt ꝓsiderare naturā et substantiaz ipsius anime. postea quecūꝯ accidūt circa ipsam quoꝝ q̄dam ꝓprie passiones aīe videntur esse. alie aūt ꝓmunes. Sed q̄ corpus aīatum sit subiectū sic apparet. quia partes z passiones corporis animati inquirūtur in hoc libro. ergo corpus aīatum erit subiectuz. Secūdo sic. liber de aīa est sextus in ordine librorꝝ phie naturalis. ergo subiectū eius debet ꝓtineri sub subiecto phie naturalis. sed corpꝰ aīatum est hmōi. igit̄ ꝛc.

Maior. Non oēs partes et potētie aīe: fluūt ab aīato corpore Minor Aīa est completū p̄ncipiū et p̄ncipale subiectū: omniuz suarū potentiarū. Conclusio. Igitur aīa cōsiderata in cōmuni et fm se: est adequatū subiectū huius scientie.

Maior ꝓpositio siliter z minor sic patēt. qz duplices sunt potentie z passiones aīe. quedaz sunt ꝓprie que sunt subiectiue in aīa tm̄. sicut intellectus agens intellectꝰ possibilis z volūtas sunt de aīa rōnali tm̄. et de illis est vez q̄ fluūt ab aīa tm̄ tanꝯ a ꝓpleto p̄ncipio Et p hoc patēt maior. Alie sunt potentie cōmunes ad quas actualiter habēdas aīa indiget corpore. qz fluūt ab aīa z corpore simul. sicut potentie aīe vegetatiue z sensitiue. Et de illis est dicendū q̄ fluūt ab aīa sicut ex ꝓpleto p̄ncipio. sed nō sicut a ꝓpleto subiecto. qz aīa sine corpore nō est ꝓpletuz subiectū illarū potentiaꝝ. licet sit subiectū p̄ncipalius. Et ideo ille potentie demōstrant̄ de aīa sicut de subiecto p̄ncipali. cuius nō totali. Et p hoc relinquitur nota minor Conclusio ꝓbatur. qz hic ꝓsiderat̄ de potētijs aīe fm q̄ p̄ncipaliter fluūt ab aīa. et ideo aīa est hic subiectum. Sed in libro de sensu z sensato tractat̄ de potētijs sensitiuis fm q̄ fluūt ab aīa z corpore simul. z ideo ibidē corpus aīatum ponitur subiectū. Ad rōnes Ad primam quid sit dicendū patet ex dictis Ad secūdā dicitur q̄ aīa ꝓtinetur sub subiecto phie naturalis nō tanꝯ pars eius subiectiua. sed tanꝯ p̄ncipiuz formale corporis aīati. Unde in scientia superiori nō solum ꝓsiderat̄ subiectū sed etiā ꝓtes p̄ncipia et ꝓprietates. et ergo vt

vna scientia sit pars alterius sufficit q̄ ꝓsideret vel prīcipia subiecti vel partes vel passiones

Onorū honorabiliū notitiā opinan

Circa partem pro

hemialē libri de aīa Querit̄ de septē. ꝑmo Utrū honorabilis ⁊ bona: sit omnis scientia ⁊ notitia.

Pro parte affirmatiua est ph̄us in ꝑma ꝓpone huius libri. Sed pro parte negatiua arguit̄ duplicit̄. Primo q̄ q̄dam scientie sunt ꝓhibite. sicut scientie magice. ars ꝓficiendi venenū. similiter ars amādi ⁊ pugillandi. ergo sunt inhoneste Scō sic. illud nō est in numero honorabilium qō additū alteri nō reddit ipsum honorabile. ſz scia speculatiua addita mal' nō reddit eos honorabiles. īmo peiores. ergo non est honorabilis. Minor ꝓbat. q̄ dicit̄ primo politice q̄ seuissima est iniusticia ferens arma. et ergo hoīes scientes iniusti: sunt ceteris peiores.

Maior. Omnis scientia seu notitia: est per se dicenda bona Minor. Ad genus scientiarum speculatiuarū: ꝑtinet precipue fore de numero honorabilium Conclusio. Igit̄ scientie speculatiue et bone sunt et honorabiles: practice vero laudabiles.

Q̄ omnis scia sit bona sicut dicit maior. sic ꝓbatur a doctore sancto in cōmento. q̄ vnīuscuiusq̄ rei perfectio est bonū eius. sed scientia est perfectio hominis inq̄tum homo. ergo scientia est bonū hoīs. Et ideo ph̄us in ꝓhemio metaphisice dicit q̄ omnes homines natura scire desiderant. Nec est opus ponere cum additione. vt dicatur notitia vera vel falsa. q̄ notitia falsa vel erronea in q̄tum talis potius est ignorantia q̄ notitia. Minor patz. quia scientie speculatiue ꝑtinent intra se vnde appetantur. et ita ex ꝓpria dignitate tanq̄ finis alliciūt appetitum. hoc autē ꝑtinet ad rōnem boni honorabilis. igit̄ ⁊c

Conclusionem ponit sanctus Thomas in forma. et eam sic ꝓbat. quia illa bona sunt honorabilia que sunt ꝓpter seipsa. honoramus eīm fines. sed speculatiue scientie sunt ꝓpter seipsas. ergo sunt honorabiles. Et illa bona sunt laudabilia que sunt in ordine ad finem aliquē. laudamus eīm bonū equū q̄ bene currit. sed practice scientie sunt ꝓpter opus. ergo sunt laudabiles Corrolariū primū. Cum hoc q̄ oīs scientia est per se bona: stat q̄ vera notitia est aliquib⁹ mala ⁊ a studio prohibenda. Patz q̄ aliquib⁹ veris notitijs possunt homines abuti. Sicut patet de arte amādi quā tradit Ouidius. aut etiaz de arte venenū ꝓficiendi. q̄ ille artes sunt male abutentib⁹. Sicut vinū de se est bonū. ⁊ tamē nō est bonum febricitanti vel inebrianti Corrolariū secūdū. Practice scientie dicūtur honorabiles abusiue. Patet. quia illud solum eis attribuitur inq̄tum sunt quodāmodo speculatiue. ipse eīm multas veritates ꝑtinent dignas speculatione. Sicut patet de scientijs moralib⁹ legalib⁹ et medicinalib⁹. Et quia multorum appetitus est deordinatus ad lucra hinc est q̄ plus iusto dignificant scientias practicas ⁊ lucratiuas. Juxta illud. Omnes festinant ad ea que lucra ministrant. Hinc est q̄ huiusmodi scientiarū artifices ad magnos honores sublimantur relictis viris ꝓtemplatiuis tanq̄ pedestrib⁹ Ad rationes Ad primā quid sit dicendū patz ex primo corrolario Ad secūdam dicit̄ q̄ omnis scientia speculatiua est per se honorabilis. sed tamen per accidens ꝑ aliquē facere inhonorabilem

Querit̄ secūdo

Utrum historia libri de aīa iustis ex causis sit anteponenda alijs scientijs Pro parte affirmatiua quesiti est ph̄s in littera. qui ad hoc ponit duas causas que simul sumpte solum huic scientie ꝙueniunt. ergo iustum est q̄ alias in dignitate precedat Sed pro parte negatiua arguit̄ primo sic. q̄ mathematica est in primo gradu certitudinis ſm ꝓmentatorem et ſm ph̄m in ꝑmo posteriorū ꝓpter certitudinem in mathematica non ꝓmittitur fallacia. ergo ipa est certissima. et per ꝓsequēs prior alijs Secūdo sic. metaphisica est certissima scientia. vt patet secūdo metaphisice. et transcendit in dignitate historiam de anima.

Maior. Ex parte obiecti sciētia de anima: est alijs naturalis ph̄ie partib⁹ preferenda.

Minor Scientia libri de anima ſm quēdam modum certitudinis: vendicat sibi gradum dignitatis Conclusio. Igitur historia de anima ſm vtrumq̄ modum quo scientia ꝑfertur scīe: gaudet dignitatis honore

Maior est nota ex autoritate ph̄i in littera. Eius etiam ratio apparet ex isto. quia inter oīes formas anima et precipue humana est prestantior. sed alie scientie determinant de passionib⁹ ꝙuenientib⁹ aut solum corporibus aut ꝓmunib⁹ taz corpori q̄ anime. ergo etiam scientia obiectiue de anima precellit in dignitatis prerogatiua.

Minor patz. q̄ saltem quo ad quia est habemus certitudinem de aīa ex actib⁹ et operationib⁹ vitalib⁹ quaz principiū est forma viuēs que dicit̄ anima. Conclusio patz. q̄ duo sunt modi dignificādi aliquā scientiā Unus est. q̄ est de digniori obiecto. sicut ars domificādi est nobilior q̄ ars faciendi lecticas. q̄ domus est dignior lectica. Alius est modus qui sumit̄ ex qualitate scientie. sicut ꝓcessus demonstratiuus respectu alicuius ꝙclusiōis est dignior q̄ dyaleticus respectu eiusdez ꝙclusionis. Sed ambo isti modi applicātur scientie de aīa. vt patz ex premissis. ergo iustū est q̄ ꝓuilegiū dignitatis sibi vendicet

Ad rōnes. Ad ꝑmā dicit̄ q̄ mathematica habz certitudinem. sed nō hz obiectū multū nobile. et ergo nō habet dictos modos dignitatis ꝙiūctim Ad secūdā dicitur. q̄ historia de anima non ꝓparatur ad omnes scientias simpliciter. sed ad scientias ph̄isicales. q̄ supra scientiam libri de anima transcendit in dignitate prima ph̄ia cum ipsa sit de deo ⁊ de substancijs separatis. que sunt obiecta excellentioza

Querit̄ tertio.

Utrum ꝙanime historia honorabilis ⁊ certa: sit in numero aliarū scientiarum difficillima. Pro parte affirmatiua est Arestoteles qui scientiā libri de anima asserit honorabilem ⁊ certam. ꝓout in questione precedente ostensum est. Sed q̄ sit difficillima patz ꝑ eundem. qui ꝓpter eius difficultatem plures mouet dubitationes Sed pro parte negatiua arguit̄. quia difficultas et certitudo videntur habere quādam repugnantiā ad inuicem. sed hec scientia est omniuz certissima. ergo non erit difficillima

Maior Scientia de anima honorabilis ⁊ certa: vt sic facilis vt sic autē difficilis est censenda. Minor. Huius libri scientia potest dici difficilis: tam ex parte cognoscentis q̄z etiam cognoscibilis. Conclusio. Quāuis igitur huius libri scientia maximaz habeat difficultatem: plurimos tamen allicit propter eius vtilitatem.

Propositio maior sic declarat. quia capiendo animaz q̄tum ad cognitionem quia est. sic eius cognitio est facilis. ⁊ eo modo etiam est certa. prout patuit in q̄stione statim precedente. quia ex actib⁹ vitalib⁹ sine difficultate peuenimus ad ꝛcludendū foze aliquod principium talium actuū. et hoc vocamus animā. Secūda pars patet. quia non modica difficultas post cognitiōem quia est anime. adhuc restat vt cognoscatur natura eius distincte quid sit et de quo genere. et difficile est determinare de passionib⁹ pertinentib⁹ ad naturam ipsius anime. In cuius signum numerosa ꝛtrouersia est circa cognitionem anime. put patet per totū huius libri processum Minor patet. quia ex parte cognoscentis ꝓuenit difficultas ex eo q̄ nostra cognitio oritur ex sensib⁹. et quia anima ⁊ precipue rōnalis transcendit methas sensibiliuz. inde est q̄ ex parte nostri potest assciri difficultas cognoscendi. Rursus q̄ ex parte ipsius cognoscibilis. scz anime rōnalis ꝓueniat difficultas. Patet quia vnūquodq̄z est cognoscibile fm q̄ est in actu. vt dicit nono metaphisice. sz anima humana non est in actu ex parte sui. cum in principio sit tanq̄ tabula rasa. fit autem in actu per formas intelligibiles quas successiue thesaurisat. igit̄ propositio est vera Conclusio quo ad primam eius partez patet ex immediate dictis. Sed secūda pars probatur per Aristotelem in littera. dicit enī q̄ cognitio anime proficit ad omnīū rerum notitiam. Verbi gratia confert enī necessario ad cognitionem substantiaz̄ separatarum. de quib⁹ tractatur in prima philosophia. quia si natura intellect⁹ possibilis esset ignota. nesciremus ponere distinctionem in substantijs separatis. vt dicit Commentator vndecimo metaphisice. Confert etiam ad notitiaz scientie moralis. q̄z ad cognitionem virtutum requiritur cognitio potentiarum anime. cuius signū est q̄ diuerse virtutes distribuūtur diuersis potentijs anime. Deinde ꝓfert ad cognitionem rerum naturalium. quia dignior ꝓportio huiusmodi rerum est ex rebus habentibus animā. Et iterum anima est finis omniū formarū mere naturaliū. vt dicitur secūdo eius. Et per ꝓsequens ex istis pinguib⁹ cōmoditatib⁹ debent ad huiusmodi scientie cognitionem homines foze studiosi Ad secūdam quid sit dicendū patet ex maiori ꝓpositione.

Querit quarto. Utrum vera sit ista disiūctiua quā ponit philosophus: vniuersale nihil est aut posterius suis singularib⁹. Pro responsione notandū q̄ distinctio cōmunis loqui consueuit de triplici vniuersali. et ꝓportionabiliter modo opposito de triplici singulari. Verbi gratia. quoddam est vniuersale in causando. et est q̄d̄ eque primo est causa pluriū effectuū specie distinctorum. vt deus intelligentie corpora celestia ⁊ huiusmodi. Aliud est vniuersale quod vocatur platonicum. et dicitur vniuersale in essendo. quia platoni imponitur q̄ posuit quasdā formas separatas a singularibus quas ydeas vocabat quarum participatione singularia ꝓueniebant ad inuicē in quidditate et natura. Sicut homo cōmunis qui dicitur esse idea sortis vel platonis. Tercium ponitur vniuersale in predicando seu enūciando inquātum intellectus potest rem apprehendere sine proprietatibus indiuiduantib⁹. Et sic Aristoteles primo periarme. vtens q̄dam diuisione dicit q̄ rerum alie sunt vniuersales. alie singulares. Ex quibus patet quomodo aliquid opposito modo dicitur tripliciter singulare iuxta regulā q̄ cognito vno oppositorum cognoscitur ⁊ reliquū. Isto sic notato pro parte affirmatiua quesiti est sententia philosophi

Sed pro parte negatiua arguitur. quia omnis diffinitio quidditatiua datur per simpliciter priora. sed in diffinitione quidditatiua ponūtur predicata vniuersalia respectu diffiniti. ergo vniuersalia sūt simpliciter priora singularib⁹. Isto sic notato relinquitur questio pro vtraq̄z eius parte dubia

Maior. Uniuersale in causando est fm veritatem affirmandum: platonicum vero et in essendo omniquaq̄z negandū Minor Uniuersale in predicando fm quēdam modum est in rebus: formaliter tamen completuz est in solo intellectu et singularibus posterius Conclusio. Nichil igitur est vniuersale: aut posterius q̄z singulare.

Propositio maior laborat circa duo ꝓplexa Primum patet. quia fm philosophum secūdo physicorum pari passu ꝓuenit alicui esse causam et esse cum vnūquodq̄z sit causa fm q̄ est actu. sz vniuersalia in causando habent excellentiam causalitatis. ergo conueniens est q̄ habeant eminentiam entitatis. Secūda pars supponitur efficaci impugnatione Aristotelis cōtra platonem in diuersis locis. et merito. quia plato posuit ydeam per se existentez formam. quo stante necesse est dicere q̄ singulariter existat. et ita non potest esse quidditas diuersorum suppositorum ad inuicem distinctorum et ab ipsa. Sunt autez infinita alia inconuenientia de quibus supersedēdum est breuitatis causa. Minor patet. quia vniuersale capitur dupliciter. Uno modo quo ad suum esse materiale. et fm istum modum est ꝓsuetum dici q̄ vniuersalia sint in rerum natura. et q̄ quedam vniuersalia sunt substantie. et quedam accidentia. Rursum q̄ quedam sunt corporea. et quedam incorporea. Et sic potest capi dupliciter. Uno modo fm se. Alio modo prout est in re ad extra. et neutro istorum modorum sibi cōuenit intētio vniuersalitatis. Alio modo ꝓsiderat fm esse quod habet in intellectu. prout complete intelligitur cum abstractione a proprietatibus indiuiduantibus. et sic sibi ꝓpetit q̄ sit vnum in multis. in quo ꝓsistit ratio vniuersalitatis Et loquendo de isto vniuersali sic est posterius suis singularibus. Ptz q̄ tale vniuersale est in solo intellectu. sed nostra cognitio oritur a singularib⁹ in rerum natura existentibus. igitur ⁊c. Et per hoc patet veritas conclusionis. que loquitur de vniuersali formaliter accepto ⁊ completo. Corrolarium Iustum est eidez diuersa attribuere: fm aliud et aliud esse. Patet. quia nature hominis equi et asini conuenit aliud esse siue aliud predicatum fm q̄

est in re ad extra. sic enim non est nisi singulariter et multiplicatur fm multiplicationem suppositorum. prout autē est in apprehensione intellectus. sic est vna et eadem similitudo plurium singularium ad extra. et fm hoc dicitur vniuersalis. Et iste modus ponendi vniuersalia tenet medium inter platonem qui similiter estimabat res se habere ad extra sicut se habent apud nostrum intellectum. et inter alios extremos qui nichil attribuit rei fm q est in nostra apprehensione. sed soluz stant in terminis et nominib⁹ Ad rōnem dicendum q verum probat de vli p̄mo mō ꝓsiderato. non aūt si ꝓsideret secūdo mo

Querit quinto Utrum ad cognoscendum q̄d est in substantia: magnam partem conferant accidentia.

Pro responsione notandum q accidentia sunt duplicia. Quedam sunt propria. vt risibile est proprium hominis. Quedam vero sunt cōmunia. sicut altedo competit niui. Potest autem dupliciter intelligi q accidentia notificent qd quid est substantie Uno modo tanq̄ essentialiter pertinentia ad ratiōem ipsius qd quid. sicut animal et rationale notificant qd quid est hominis. Alio modo q̄ prebent occasionem deueniendi ad huiusmodi essentialia indicantia qd quid est. licet sint extrinseca nō ingredientia essentialem ratiōem ipsius qd quid est Et isto secūdo modo debet intelligi dictum philosophi qd est pro parte affirmatiua quesiti Sed pro parte negatiua arguitur primo. qd quid est est principiuz per quod cognoscūtur accidentia de subiecto. ergo accidentia non conferunt ad cognoscendum qd quid est. Tenet consequentia. quia idem non potest esse notius z ignotius respectu eiusdem. Secūdo sic. eadem sunt principia essendi et cognoscendi. sed accidentia non sunt principia essendi. ergo nec cognoscendi

Maior. Accidentia notificant qd quid est substantie ratione similitudinis: sicut a posteriori accipiuntur pro medio quia est demonstrationis. Minor. Licet ex accidentibus accipiatur ipsius qd quid est notitia: tamen in hoc aliter se habēt cōmunia et propria Cōclusio. Omnia igitur accidentia et maxime p̄pria: magnā partem conferūt ad cognoscendū qd quid est in substantia

Maior propositio sic patet. quia accidentia sunt effectus substantie. sed effectus naturaliter gerit similitudinem sue cause. et ita sunt quedam imagines in quib⁹ relucet a posteriori q̄midditas substantie. Et pari etiā modo a posteriori ponuntur pro medio in demonstratione quia est Minor probatur. quia accidentia cōmunia non possunt notificare substantiam nisi in cōmuni. sicut ex altedine niuis non possumus elicere cognitionez substantie niuis nisi ꝓmuniter prout ꝓuenit cum alijs perspicuis in quibus dominat altedo. quia nichil operatur vltra gradum proprium ex sua virtute. sed ex propr̄ijs accidentibus magis specificatur cognitio substantie. Cōclusio relinquitur nota ex his que dicta sunt in notabili.

Corrolarium. Non est inconueniens pro differentijs essentialibus: propter penuriā quādoq⁹ vti propr̄ijs passionibus. Patet quia propria passio coequatur proprie differentie. Et si plures passiones cōmunes simul colligentur vt ꝙuertibiliter se habeant respectu subiecti. tunc etiam tenent locum proprie differentie Ad rōnes. ad primam dicitur. q̄ illa circulatio in notitia non est prohibita in diuersis generibus demonstrationū. quia in demonstratione propter quid qd quid est demonstrat accidentia. sed in demonstratione quia est ecōtra. Ad secūdam dicitur q̄ eadem sunt p̄ncipia essendi z cognoscēdi a priori. sed nō a posteriori. quo mō accidētia ꝓferunt. id est a posteriori occasionem prebent ad cognoscendum quod quid est.

Querit sexto. Utrū omnes diffinitiones dyaletice: sint casse et finaliter vane Pro responsione notandū q̄ diffiniti ones dicūtur dari dyaletice quādo fm quādam abstractionem dātur per genus et differentiā non tangendo alias causas. Cuius circūscriptiōis rō est. quia dyaleticus cuius est de genere z differentia ꝓsiderare vtitur quadā abstractione incōctum inquirit habitudinem diffinitiōis alicuius per eius genus z differentiā

Maior. Diffinitiones dyalectice specierū de predicamento substantie: sunt formaliter et finaliter bone Minor. Passionū diffinitiones solūmodo per genus et differentiā assignate: sunt finaliter vane z imperfecte Cōclusio Solū igit diffinitiones passionū modo dyalectico assignate: dici debēt casse z vane.

Propositio maior sic patet. q̄ p illarū specierū diffinitiones possumus assignare causas ꝓpriarū passionū conuenientiū hmōi spēbus. sicut per hanc diffinitionem aial rōnale reddimus causam quare homo est risibilis flebilis et sic de alijs. quare sunt finaliter ꝓplete. Sed q̄ sint formaliter bone patz. q̄ dantur per genus z differentiam.

Minor probatur. q̄ omnis actus siue forma requirens determinatū subiectum si cōplete debeat dari eius diffinitio oportet q̄ assignetur p additamentū ptij subiecti. cuius signū est q̄ phus animā diffiniendo dicit q̄ est actus corporis phisici organici. Sed passiones. sicut ira timor dolor gaudiū et similes sunt qualitates organice z materiales. ergo pfecta earū diffinitio requirit additamentum hmōi organicarū dispositionū Conclusio pz verbi gratia. si dicat q̄ ira est appetitus vindicte. talis diffinitio dicit dyaletica. et dicit quodāmodo cassa z vna. quia ad reddendū causas diuersarū ꝓprietatū ire dicta diffinitio est paruz vtilis. q̄ aliqui facilius ad iram ꝓuocantur alij difficilius. alij diutius retinent. alij citius requiescūt et sic de alijs. Sed ex diffinitione predicta ipsius ire nō possunt reddi cause hmōi ꝓprietatū. Sed si dicat q̄ ira est feruor sanguinis circa cor ꝓueniens ex appetitu vindicte ꝓpter pulpensionē. Ex tali diffinitione possunt assignari cause diuersarū ꝓprietatū ipsius ire Et ita similiter intelligendū est de alijs passionib⁹. Corrolarū Ad tertiū intelligendū dictū Aristotelis dicentis q̄ diffinitiōes dyaletice sunt casse et vane: opus est ad aliquam distinctionem accedere. Patet. q̄ qñ diffinitiones sunt formarum aut quozūcūq⁹ se habentiū per modū formarū tunc ille diffinitiones sunt valde incomplete que dantur soluz per genus et differentiam. sed sic nō est de diffinitionib⁹ diffinitoz completorū. cuiusmodi sunt species de predi-

tamento substantie. aut etiam diffinita. que ꝓsiderantur in mathematica scientia. Ex quibus omnib⁹ patet quid sit dicendū ad quesitum.

Querit septimo Utruz forma sit materie ꝓseruatiua: potius ꝯ̄ viceuersa. Pro responsione notanduz q̄ ꝓseruare hic large capitur, put est idem q̄ causaliter concurrere ad alterius ꝓmanentiam. Videmus aūt q̄ quedam forme, ꝑpter indispositionem subiecti corrūpūtur. z ita euidenter ꝓstat q̄ materia bene disposita operatur ad forme ꝓseruationem. sed non euidens de ꝓseruatiōe materie a forma.

Maior. Materia respectu cuiuslibet sue forme: quodāmodo est causa esse et ꝓmanentie

Minor. Materia prima cum sit ens in pura potentia: specificatiue dependet a sua substantiali forma **Conclusio.** Licet igitur materia sit cōseruatiua forme: tñ semp forma substantialis ꝓseruat materiā altiori ordine:

Propositio maior sic patet. q̄ nisi materia aliquā causalitatem haberet circa formā sibi inherentem. tūc frustra forma talis vniretur ipsi materie. quod est inconueniens. Et dicit ibi quodāmodo, ꝑpter aiam rōnalem. que simpliciter nō dependet a corpore. cum etiam posset ꝓseruari absq̄ corpore. et ꝑm multos etiam Thomistas creari extra corpus. dependet tñ ab ipso corpore bene dispositum ꝯ̄tum ad informationem corporis. sed alie forme vlteri us dependent a suis subiectis simpliciter quo ad esse.

Minor patet. q̄ forma est actus materie. z plus influit forma materie ꝯ̄ materia forme, ꝑpter quod videmus q̄ recedēte anima a corpore fit statim resolutio corporis quod erat subiectū anime z euanescit Et loquitur ꝑpositio notanter de forma substantiali. q̄ non sic est de forma accidentali. q̄ talis ineſt subiecto potius econuerso. nam subiectū forme substantialis est in actu substantiali. et accidens ꝓsequtur p̄ncipia substātie fluendo deorsum. sicut patz inductiue de formis accidentalibus.

Conclusio quo ad primā partem patet ex maiore. ꝙz quo ad secūdam patet ex dictis in minore. Correlarium. Forma est in materia eius subiecto: sicut lumen in opaco. Patet q̄ in ꝓstitutione coloris opacū ꝓcurrit fragili modo. et sic siliter materia ꝓcurrit diminute ad ꝓstitutionem ꝓpositi cum forma, ꝑpter qđ visum est nō nullis q̄ materia nō pertinet intrinsece ad quidditatē ꝓpositi. sed se habet sicut causa sine qua nō. Et tantū de parte phemiali huius libri de anima. Et q̄ p̄mus liber est de aia ꝑm opiniones antiquoz que modicuz veritatis in se ꝓtinent. ideo illo pretermisso accedendū erit ad secūduz. in quo ꝑhus determinat de substātia aie ꝑm veritatem et ꝑpriam opinionem.

Finis primi de anima

Ue quidez igitur a prioribꝫ

Circa initium

secūdi libri de anima Querit primo. vtrum anima in viuentibus: sit corpus substātia ꝓposita aut actꝰ

Pro responsione notādum q̄ q̄ aiatum differt ab inaiato in duobus. scz in motu et cognitiōe. q̄ aiatum habet in se p̄ncipiū sui motus quo mouetur a se. et hoc precipue patz in aialib⁹. Differt etiā in cognitōe. q̄ inanimata nō habent cognitionem. sed aiata per aiam in genere aialiuz habēt virtutem cognitiuā. Gratia cuius aduertendū q̄ primi philosophātes vltra imaginatiōem et ea que ad imaginationis apprehensionē ꝑtinent nō se extenderūt. Et ita qui ponebant omne mouens moueri et aiam esse p̄ncipium mouendi et eam moueri posuerunt. et q̄ omne qđ mouet est corpus posuerūt ꝓter aiam esse de genere corporū. Rursus q̄ posuerūt cognitiōem fieri p̄ simile ꝑm realem similitudinē. scz terram cognosci p̄ terraz. z aquam per aquā. iterū ex hoc posuerūt aiam esse ꝓpositā ex p̄ncipijs corporū. ex quib⁹ potest habere rerū cognitionem. Sed ꝓtra illos est ꝓbus in principio huius secundi. qui ponit sex diuisiones ad inquirendū naturaz ipsius aie. ex quib⁹ clare elicit q̄ aia sit actus primus substalis corpis.

Maior Aia in viuentib⁹ non est corpus: sz est primus substātialis actus. **Minor** Anima non est substantia ex materia z forma ꝓposita: sed est solū vitalis forma **Cōclusio.** Igitur in viuentib⁹ aia: est corporis aiati formalis substantia

Maior patz q̄ cum aiatum differt ab inaiato p̄ duas operationes p̄memoratas. oportet aūt dicere q̄ p̄ncipiū vitalis operationis sit aia. q̄ p̄ hoc aiatuz differt ab inaiato. ꝓstat q̄ corpus ꝑm q̄ est corpus nō est p̄ncipiuz operatiōis vitalis. sed ꝑm q̄ est tale corpus. corpus autē fit tale p̄ actū siue p̄ formā substalem p̄mo z p̄ncipaliter. ꝯ̄ anima est actus siue forma corporis z nō corp⁹ Minor ꝓpositio ponitur ꝓtra antiquos ꝑhantes qui posuerūt aiam esse ꝓpositaz ex materia z forma. et p̄cipue moti fuerūt ex his motiuis. q̄ sicut omnis participatio actualitatis est ex primo actu qui est deus. ita omnis participatio potentialitatis esset ex prima potentia. q̄ est materia p̄ma. sed aia est in potentia. quia habet intellectuz et volūtatem. etiam aia substat diuersis habitib⁹ z passionib⁹. z ꝑm eas transmutat. ergo videtur q̄ aia in sui natura habeat aliquid de materia. Sed ꝓtra illos ponitur illa ꝓpositio secunda. q̄ aia dicit actus corporis. aut ergo est actus corporis ꝑm se totā aut ꝑm partem eius. Non ꝑm partē. q̄ tūc illa pars solūmodo eet in aia. nam p̄ aiaz intelligitur actus z forma substantialis primus qui est p̄mū p̄ncipiū operationū vitaliū. non igit aia est ꝓposita ex materia z forma. necz est possibile q̄ aia ꝑm se totaz esset actus corporis. Si detur q̄ sit ꝓposita tūc pars eius erit materia que ꝯ̄tum de se est. est ens in pura potentia qđ esse nō potest. q̄ aia ponitur esse actus. sed potētia nō ꝑt esse pars actus ꝑpter euidentē repugnātiam Conclusio patz sufficientissime ex textu p̄hi. Corrolarium. Proprietates materie que per transsumptiōem attribu